

Bundesarchiv, Bild 102-00089
Foto: o. Ang. | 20. April 1939

BERLIN 1933 – 1945 – FRA TRIUMF TIL TRAGEDIE

Det tredjes riges storhed og undergang

- Hærens overkommandos bunkere i Zossen
- Wilhelmstrasse, Görings luftfartsministerium og Brandenburger Tor
- Bendlerblock. Hovedkvarteret for kupmagerne 20. juli 1944
- Det sidste luftbeskyttelsestårn
- Rigsdagsbygningen
- Potsdam
- Konzentrationslejren Sachsenhausen

DU BLIVER ALDRIG FÆRDIG MED BERLIN!

Berlins unikke historie, fra søvngigt fiskerleje i 1100-tallet til et geopolitisk magtcenter.

Berlin før, under og efter nazismen, kommandobunkerne, Hitlers og DDR's Berlin, Stauffenberg og Bendlerblock, Wannsee, Plötzensee og Sachsenhausen

AFGANG

15. – 18. oktober 2026 med rejseleder Peter Hambro Mikkelsen, ph.d.

PRISER

5.945 kr.

Depositum: 2.500 kr.

KORT DAGSPROGRAM

Unter den Linden. Skabt til de store parader med frit udsyn fra Brandenburger Tor til Siegestøjle. Fra porten til Berlin til markeringen af det sejrende Tyskland. Grønne træer. Speers lamper. Berlin er storhed og gru samlet på et sted. De nazistiske regeringsbygninger, Görings luftfartsbygning, Tempelhof, Bendlerblock, hvor Stauffenberg blev henrettet, Wannsee, hvor man planlagde udryddelsen af jøderne, og Karlshorst, hvor kapitulationsdokumentet blev underskrevet. Berlin er koncentreret historie!

Dag 1: Afrejse mod Berlin. Zossens imponerende bunkeranlæg.

Dag 2: Treptow, Karlshorst, Stauffenbergstrasse og antiluftskytsbunkeren ved Humboldthain.

Dag 3: Vandring i regeringskvarteret, Topografie des Terrors, Tempelhof Lufthavn, Schwanenwerder, Wannsee, Sans Souci og Grünewald station.

Dag 4: Fængslet i Plötzensee og koncentrationslejren Sachsenhausen.

Du besøger vigtige bunkere, Treptow-monumentet for faldne russiske soldater, du står ovenpå Hitlers førerbunker og du ser et storslået, moderne Berlin, der med en fantastisk præstation rejste sig af ruinerne. Denne rejse giver indsigt i noget af det mest epokegørende i det 20. århundrede. I bussen bliver du løbende introduceret til museer, steder og oplevelser. Alle deltagere får udleveret kort og andet baggrundsmateriale undervejs.

UDFØRLIG REJSEBESKRIVELSE

DAG 1: AFREJSE MOD BERLIN. BUNKERNE I ZOSSEN

Afgang i busser fra hhv. Aalborg og København kl. 4.00. Opsamling undervejs langs motorvejen mellem Aalborg-Kolding og mellem København-Kolding. Der findes en oversigt over de specifikke opsamlingssteder med ca tider på www.cultours.dk/opsamlingssteder De præcise tidspunkter oplyses i afrejsebrevet ca 10 dage før afgang. Undervejs til Berlin vil der blive orienteret om Tysklands og Berlins historie og specielt om perioden 1933-45.

Vi kører direkte til Zossen syd for Berlin. Du står her i et vigtigt knudepunkt: Zossens imponerende bunkeranlæg, stedet hvor alle telefonsamtaler de tyske hærenheder imellem blev styret. Mange af dem, vi kender fra dengang, bl.a. Stauffenberg, har arbejdet her.

Vi fortsætter til vort hotel centralt i Berlin, hvor vi bor 3 nætter.

DAG 2: TREPTOW, KARLSHORST, STAUFFENBERGSTRASSE OG ANTILUFTSKYTSBUNKEREN VED HUMBOLDTHAIN

Vores første stop er ved Treptow, mindesmærket over de 10.000-vis af russiske faldne i de sidste dages kampe om Berlin.

Herefter tager vi til Karlshorst. Den 9. maj 1945 kort efter midnat underskrev Keitel, Stumpff og Friedeburg kapitulationserklæringen. Du står, hvor det skete, i den tidligere officersmesse i Karlshorst. Her har tyske og russiske historikere skabt et spændende museum om den tysk/russiske del af 2. Verdenskrig.

Herefter kører vi ind mod Berlins centrum. Her ser vi, hvordan man i Østtyskland i DDR-tiden skabte en ny bydel langs Karl Marx Strasse frem til Alexanderplatz med fjernsynstårnet. Vi kører forbi en lang række centrale steder fra nazitiden, f.eks. hvor bogafbrændingen fandt sted, Tøjhuset, hvor Hitler i 30-erne afholdt fejringen af Heltenes Dag, og selvfølgelig Rigsdagsbygningen, hvor spor efter de forbitrede kampe omkring 1. maj 1945 stadig kan ses på bygningen. Frokostpause holdes ved Oranienburger Strasse, hvor den eneste synagoge, som overlevede Krystalnatten, også ligger.

Efter frokosten kører vi videre rundt i det centrale Berlin og ser flere historiske steder som Sejrssøjlen, der er placeret på den øst/vestlige akse, som Speer planlagde, skulle føres gennem Berlin. Vi besøger Stauffenbergstrasse, hvor Bendlerblock, det gamle hovedkvarter for den tyske hær, var centrum for 20. juli-attentatet mod Hitler. I Bendlerblocks gård blev Stauffenberg sammen med andre konspiratorer henrettet. I bygningen er der indrettet et dokumentationssted for den tyske modstand mod nazisterne. Herefter kører vi nordpå til Humboldthain, hvor vi går op på toppen af det eneste antiluftskytstårn, som er bevaret til i dag. Herfra har vi en enestående udsigt over den nordøstlige del af Berlin.

Herefter kører vi til vores hotel.

DAG 3: VANDRING I REGERINGSKVARTERET, TOPOGRAPHIE DES TERRORS, TEMPELHOF LUFTHAVN, SANS SOUCI, POTSDAM, WANSEE OG GRÜNEWALD STATION.

Vi kører ind til Rigsdagsbygningen og vandrer via Brandenburger Tor gennem regeringskvarteret og forbi monumentet for Europas myrdede jøder.

Førerbunkeren midt i Berlin dannede rammen om Hitlers sidste timer. Du står, hvor den lå. Herefter skal vi vandre langs Görings forhenværende luftfartsbygning og hen til Topographie des Terrors, som både er et nyt museum og et udendørs udstillingsområde, der ligger, hvor Gestapo og Sikkerhedstjenesten havde deres hovedkvarter. Herefter holder vi en frokostpause.

Efter pausen kører vi forbi Tempelhof Lufthavn, hvor en af de første improviserede kz-lejre var placeret. Vi ser også en kolossalt stor betonklods, som Speer fik opført for at undersøge, om det var muligt at bygge en planlagt triumfbue henover den nord/syd-akse, som skulle føres gennem Berlin. Herefter kører vi mod Potsdam. Undervejs kører vi forbi øen Schwanenwerder, hvor flere førende nazister havde deres private villaer. Keitels og Goebbels villaer findes endnu. Görings og Speers er revet ned. Hitlers grund ligger stadig ubebygget hen. På Schwanenwerder ligger i øvrigt Tysklands dyreste villa som har en værdi i omegnen af 80 mill Euro. Herfra fortsætter vi til Wannsee, hvor vi besøger den idyllisk beliggende villa hvor man planlagde udryddelsen af Europas jøder. Her er der også mulighed for at se en kopi af Flensborgløven. Videre

mod Potsdam. På vejen passerer vi Glienicker Brücke, hvor spionerne under den kolde krig blev udvekslet.

I Potsdam kører vi en tur rundt om Frederik den Stores slot, Sans Soussi og Neues Palais, hvor kejseren opholdt sig.

På turen tilbage mod Berlin gør vi holdt ved Spor 17 på Grunewald station. Her står mindesmærket for de næsten 56000 jøder der, mellem 1941 og 1945 blev deporteret til nazisternes koncentrations og dødslejre østpå.

Herefter retur til hotellet.

DAG 4: FÆNGSLET I PLÖTZENSEE OG KONCENTRATIONSLEJREN SACHSENHAUSEN

Næste morgen tager vi ud til Plötzensee og ser det sted, hvor skyldige og uskyldige i attentatet mod Hitler blev hængt i tynde stålwirer, mens de blev filmet.

Herefter fortsætter turen til kz-lejren Sachsenhausen, en mønsterlejr, og et forbillede for andre kz-lejre. Lejren er bl.a. kendt for "Operation Bernhard", falskmøntneriet iværksat af SS. Mens vi fortsætter mod grænsen og Puttgarden, resumerer og afrunder rejselederen turens oplevelser. Efter besøget fortsætter vi mod grænsen. Vi regner med at være syd for Kolding kl. ved aftenstid og i København og Aalborg ud på aftenen – afhængig af trafikken

I PRISEN ER INKLUDERET

- Busrejse i **** moderne langtursbus
- Overnatning på godt hotel i Berlin med bad og toilet
- Morgenmad alle dage og aftensmad den første aften
- Entréer til alle i programmet nævnte museer og samlinger
- Alle udflugter og arrangementer
- Alle skatter og afgifter
- Historiskkyndig ekspertrejseleder

Tilkøbsmuligheder:

- Enkeltværelse: kr. 1.500

OPSAMLINGSTEDER

På vores hjemmeside, på cultours.dk/opsamlingssteder, kan du se, præcis hvor bussen samler dig op når du er på busrejse med Cultours.

Det er vigtigt, at du står det rette sted, på det rette tidspunkt, da turen ellers bliver forsinket. Har du problemer med at finde os kan du altid kontakte os via det telefonnummer du har modtaget med din slutmail.

VIL DU VIDE MERE OM BERLIN? LÆS MED HER

Hitlers Berlin gennemgik en kolossal forandring fra 1933 til 1945, fra nazisternes magtovertagelse og triumftog til en rygende ruinhob, hvorfra et delt Europa opstod. På turen skal vi se nogle af de mest centrale steder i og omkring Berlin, hvor nogle af de beslutninger, som fik så store konsekvenser, blev taget.

Vi begynder den første dag med køreturen ned til Zossen, som ligger godt 70 km syd for Berlin. Her skal vi se et tidligere militært område, hvorfra den tyske hær overkommando planlagde felttog og ledede styrkerne i hele Europa. Vi skal ned i en kolossal kommunikationsbunker, der fungerede som "posthus", hvorigennem alle tyske enheder stod i forbindelse med hinanden.

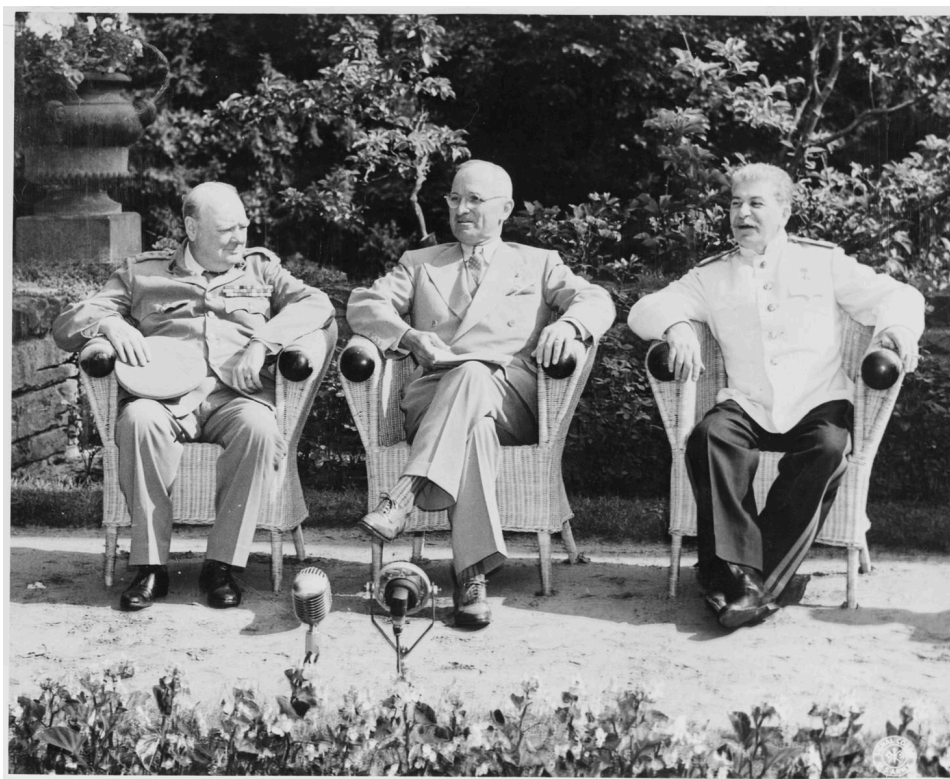
Dagen efter tager vi ind til selve Berlin, hvor vi først ser et russisk mindesmærke for deres faldne soldater under erobringen af Berlin. Monumentet er udført i klassisk stalinistisk stil – og Berlins politi passer godt på det! Herefter besøger vi et gammelt kaserneområde ved Karlshorst, hvor tyske og russiske historikere i et samarbejde fremstiller invasionen af Sovjetunionen. Det er en meget omfattende og informativ udstilling. Herefter tager vi ind til Berlins hjerte, hvor vi kører rundt og ser de forskellige kvarterer omkring Rigsdagen. Vi afslutter dagen med at besøge et luftforsvarstårn, som det ikke lykkedes de allierede at fjerne efter krigen. Herfra er der en fantastisk udsigt ud over Berlin.

Næste morgen kører vi hen til Rigsdagsbygningen og spadserer rundt i det gamle regeringskvarter og ser, hvor bl.a. Hitlers bunker, Goebbels' propagandaministerium og Görings luftfartsministerium befandt sig. I Prins-Albrechts-Strasse lå Gestapo og

Sikkerhedspolitiets hovedkvarter, her er der bygget en nyt museum, som viser, hvordan befolkningerne i både Tyskland og de besatte lande blev holdt i et jerngreb. Vi skal også se andre lokaliteter som "Bendlerblok", hvor nogle af bagmændene fra attentatforsøget på Hitler havde tjenestested – og hvor de blev henrettet ved skydning i gården. Dagen afsluttes med et tur ud til Potsdam, hvor efterkrigstiden blev lagt i rammer af Churchill, Truman og Stalin, og Attlee, der afløste Churchill midt under konferencen.

På den sidste dag tager vi ud til Plötzensee, hvor modstandsfolkene fra attentatet på Hitler blev henrettet. Herefter kører vi til Sachsenhausen, der var en stor koncentrationslejr lidt nord for Berlin, hvor der også var en del danskere indsat.

Men Berlin er andet og mere end perioden 1933 – 45. Vi får lejlighed til på egen hånd at opleve bylivet om aftenen, og når vi spiser frokost. Der er en særlig stemning i Berlin, som skal opleves. Denne stemning bygger for en stor dels vedkommende på Berlins unikke historie, fra søvnigt fiskerleje i 1100-tallet til et geopolitisk magtcenter. Og den historie kommer der meget mere om på bussen...

Den britiske Premierminister Winston Churchill, amerikanske præsident Harry S. Truman og Sovjetunionens leder Josef Stalin i haven ved Cecilienhof, Potsdam konferencen, 25. juli 1945

ZOSSEN

50 km syd for Berlin ligger Zossen og bare 5 km længere væk Wünsdorf. I dette område på omkring 30 hektar havde den tyske hær sit hovedkvarter fra 1910, og op gennem 1930-erne var det hovedkvarter for 5. Panzerregiment og træningsområde for de tyske panserstyrker. Da 2. Verdenskrig brød ud, samledes hele den tyske hærledelse, OKH og OKW, i nogle store bunkeranlæg – her var alle de kendte generaler og bl.a. også Stauffenberg. Bunkerne hed nu Maybach I, II og Zeppelin. Fra luften lignede det hele en almindelig by, da bunkerne var kamufleret som 23 beboelseshuse – der så under taget var armeret med 6 m tyk beton og med gangsystemer under jorden! De underjordiske anlæg er enorme og fx kommunikationsbunkeren Zeppelin alene dækker 14.700 m². Da de russiske styrker nåede frem til Zossen i 1945, blev det bombet – men det lykkedes ikke at jævne bygningsværkerne med jorden, kun at ødelægge dem. Russerne oprettede efterfølgende deres eget hovedkvarter på stedet. Trods ødelæggelserne er det stadig et utrolig imponerende bygningsværk, du går rundt i.

TREPTOW

Den røde hærs tab i de bitre kampe om Berlin i april 1945 er opgjort til lidt over 80.000 mand, og der er 3 mindesmærker for de russiske faldne i og omkring Berlin. Et ved Pankow på Schönholzer Heide, et ved Tiergarten og det største ved Treptower Park. Du står på et sted, der op til 1. Verdenskrig var en stor legeplads for områdets børn, men efter 2. Verdenskrig er et ca. 10 hektar stort område blevet mindepark for 7000 af de faldne russiske soldater. Mindeparken har et 12 m højt monument, som viser en russisk soldat, der med et barn på armen træder på det tyske svastika.

SNUBLESTEN

”Et menneske er først glemt, når dets navn er glemt”. Rundt i hele Berlin ligger i gadebelægningen nogle små messingbrosten forsynet med navn, steder og datoer, du ikke undgår at møde på din tur. De ligger som erindring om et menneske, der har boet i det hus, de ligger ved, og som blev deporteret og endte som offer for nazismen.

WANNSEE-KONFERENCEN

20. januar 1942 afholdt chefen for sikkerhedspolitiet, Reinhard Heydrich, en konference for en række tyske topembedsmænd, hvor diskussionsemnet var ”den endelige løsning

på jødespørgsmålet". Du besøger den store villa i en forstad til Berlin, hvor den skæbnesvangre konference fandt sted, og som blandt deltagerne havde bl.a. Adolf Eichmann, mens Generalguvernør Hans Frank havde sendt sin permanente stedfortræder, Statssekretær dr. Josef Bühler.

PLÖTZENSEE

Lidt uden for Berlin ligger en lille sø med et friluftsbad, Plötzensee. Det siges, at den tyske kejsers soldater i sin tid lærte at svømme her. Mellem 1868 og 1879 blev der nogle hundrede meter øst herfor, på et 25 hektar stort område uden for Berlin, bygget et fængsel med plads til 1200 fanger. Plötzensee Fængsel. Mens det fungerede som "almindeligt" fængsel, blev der i perioden frem til 1933 henrettet 36 personer, fortrinsvis morddømte. Da nazisterne overtog magten i 1933 ændredes brugen af dødsstraf markant. Nu blev fængslet brugt som fx gengældelse, afskrækkelse og til politiske fanger. Bl.a. blev 90 personer, der var dømt for attentatet mod Hitler d. 20. juli 1944, henrettet på dette sted. Den sidste så sent som 9. april 1945.

SLOTTET CECILIENHOF VED POTSDAM

I 1912 besluttede Kejser Wilhelm, at der skulle opføres et slot i engelsk stil til hans søn, Kronprins Wilhelm, i parken Neuer Garten ved Potsdam. 1. Verdenskrig kom lidt i vejen, og byggeriet stod ikke færdigt før oktober 1917, hvor det fik sit navn efter Kronprinsesse Cecilie. Efter kejserfamiliens eksil i 1918 besluttede parlamentet at ekspropriere familiens ejendomme, dog fik familien lov til at bruge Cecilienhof i en periode på op til 3 generationer.

Når du står foran det lille slot, ser du, som i sin tid også Churchill, Truman og værten Stalin, først et fint anlagt bed formet som en femtakket stjerne af røde blomster, symbolsk anlagt af russerne lige før konferencen i 1945. Når du kommer ind i slottets rum, er det selve historien, du går omkring i. Her blev en vigtig del af Europas historie skrevet, og du får de mange facts og intriger med deres resultater fortalt på stedet.

BRANDENBURGER TOR

Brandenburger Tor er nok det tætteste, du kommer, på et symbol eller et vartegn over Berlin. Porten stod færdig i 1791 og var en del af muren rundt om byen. Her betalte man told for varer, man ønskede at handle med inde i byen. Da bymuren blev revet ned

omkring 1867, fik Brandenburger Tor lov til at blive stående. Den er et bygningsværk med 12 søjler i to rækker. Den inderste passage var oprindeligt forbeholdt kongefamilien, mens almindelige folk fx kun måtte benytte de to yderste. Oven på porten står i naturlig størrelse en stridsvogn forspændt en quadriga, et firspand, med frihedsgudinden udført i bronze. En figur med sin egen spændende historie.

SACHSENHAUSEN

35 km nord for Berlin går du ind gennem jernporten med ordene "Arbeit macht frei". Du er i Sachsenhausen-Oranienburg, en af de allerførste kz-lejre, bygget i 1936. En mønsterlejr der fungerede som model for mange andre lejre, fx Auschwitz. Her blev foretaget frygtelige medicinske og fysiske eksperimenter, og af de ca. 200.000 fanger, som kom til lejren, omkom omkring halvdelen. Her hersker nu en helt særlig stilhed, du ikke glemmer.

Berlin er byen, hvor fremtid og fortid er samlet. Berlin er oplevelse efter oplevelse, og denne rejse, hvor du går og kører fra det ene historiske sted til det næste i en uafbrudt række, fylder dig med indtryk fra den fantastiske historie, byen rummer.